

MARKUS

12:1-27

Jezus ontmaskert de leiders van Israël en beantwoordt strikvragen over belasting en de opstanding.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/markus/12-1-27

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Confrontaties rond Jezus' gezag	2 min	4
2	De wijngaard en de gewelddadige pachters	3 min	5
3	Israël, zijn leiders en de verworpen profeten	4 min	7
4	De erfgenaam als bedreiging voor de leiders	3 min	8
5	Het oordeel over de slechte pachters	2 min	10
6	Een nieuw volk en Gods komst in oordeel	4 min	12
7	De gelijkenis van het bruiloftsmaal	3 min	14
8	Rome als Gods leger tegen Jeruzalem	2 min	15
9	De verworpen steen wordt de hoeksteen	3 min	16
10	Onbewust je eigen vonnis uitspreken	4 min	18
11	De strikvraag over belasting aan de keizer	2 min	21
12	Zeloten, Romeinen en de belastingstrijd	5 min	23
13	De munt met het beeld van de keizer	3 min	25
14	De mens draagt het beeld van God	4 min	27

15	Christelijke bezwaren tegen belasting	4 min	29
16	Het leviraatshuwelijk en de erfgenaam	3 min	31
17	Zeven echtgenoten als bezwaar tegen opstanding	2 min	32
18	Het favoriete argument van de Sadduceeën	3 min	33
19	Onkunde over Schrift en Gods kracht	2 min	35
20	Geen huwelijk na de opstanding	3 min	36
21	Hoe de aartsvaders de opstanding bewijzen	2 min	38
22	Opstanding, engelen en levende geesten	3 min	39
	Om verder te lezen		40

1

Confrontaties rond Jezus' gezag

Nu zijn we in Markus hoofdstuk 12 en gaan we meteen verder. Wat we in dit hoofdstuk hebben — eerlijk gezegd houd ik van dit hoofdstuk — is een reeks confrontaties tussen Jezus en mensen die Hem in een debat proberen te verslaan of Hem uitspraken proberen te ontlokken waarmee Hij later in verlegenheid kan worden gebracht. Een flink aantal mensen waagt een poging, maar niemand lijkt Hem te kunnen verslaan.

Volgens mij begint het ermee dat Hij het eerste schot lost. Hij zet de confrontatie meteen op scherp. Hoewel je in zekere zin zou kunnen zeggen dat zij dat hebben gedaan door te vragen op grond van welk gezag Hij die dingen doet. Daardoor kwam het gesprek op gang. Maar Hij lokte die vraag uit door de tempel te reinigen. Hij ging daar naar binnen terwijl iedereen gewoon zijn gang ging en deed wat men altijd deed. Hij gaat naar binnen, gooit alles overhoop en veroorzaakt een hele opschudding. Dus komen de Farizeeën naar Hem toe en zeggen:

en zeiden tegen Hem: Met welke bevoegdheid doet U deze dingen? En wie heeft U deze bevoegdheid gegeven om deze dingen te doen?

MARKUS 11:28

Die woordenwisseling staat aan het einde van hoofdstuk 11.

Dan hoofdstuk 12, vers 1:

En Hij begon tot hen te spreken in gelijkenissen: Iemand plantte een wijngaard, zette er een omheining omheen, groef een wijnpersbak en bouwde een toren, en hij verhuurde hem aan landbouwers en ging naar het buitenland.

MARKUS 12:1

2

De wijngaard en de gewelddadige pachters

Het beeld is tamelijk vertrouwd: een landeigenaar die rijk genoeg is om niet zelf zijn land te hoeven bewerken. Hij is zelfs rijk genoeg om naar een ander land te gaan als hij dat wil, dus hij kan reizen. Maar hij bezit grond die inkomsten oplevert. Er zijn mensen die zelf geen land hebben, maar wel weten hoe ze het moeten bewerken. Dus pachten ze zijn land van hem. Ze bewerken het om er zelf winst mee te maken en betalen hem de pachtsom. Ze betalen de pacht uit de opbrengst. Eens per jaar ontvangt hij zijn pacht. In dit geval gaat het om een wijngaard, dus zou hij een bepaald percentage van de wijn of van de druiven krijgen. Hij vertrekt naar het verre land en rekent erop dat hij in de oogsttijd betaald zal worden uit wat deze mensen voortbrengen door zijn bezit te pachten.

En toen het de tijd was, stuurde hij een dienaar naar de landbouwers om van de landbouwers zijn deel van de opbrengst van de wijngaard te ontvangen. Maar zij grepen en sloegen hem, en stuurden hem met lege handen weg.

MARKUS 12:2-3

Dat is zo schandalig. Dat verwacht je niet. Ze hebben hier een overeenkomst: jij bewerkt mijn land en ik krijg een deel van de opbrengst. Wanneer het tijd is om te betalen, stuur ik mijn rentmeester om mijn pacht te innen, en jij slaat de pachtinner in

elkaar en gooit hem de wijngaard uit. Dat is schandalig. Je zou verwachten dat er een of andere juridische of zelfs militaire actie tegen hen wordt ondernomen, maar dat gebeurt niet.

En hij stuurde weer een andere dienaar naar hen toe, en die stenigden zij en zij verwondden hem aan het hoofd en stuurden hem weg, nadat hij schandelijk behandeld was. En weer stuurde hij een andere en die doodden zij; en vele anderen, van wie zij sommigen sloegen en sommigen doodden. Toen hij dan nog één zoon had, die hem lief was, heeft hij ook die, als laatste, naar hen toe gestuurd en hij zei: Voor mijn zoon zullen zij ontzag hebben.

MARKUS 12:4-6

Daarmee geeft hij hun nog een kans.

Ik weet niet zeker waarom hij dat dacht, maar volgens mij betekent het dat ze hem niet op die manier zouden durven behandelen. Dienaren zijn één ding. Dienaren zijn slaven. Ze zijn helemaal geen gezagsdragers; ze zijn leden van het huishouden met een lage rang. Vrije mannen kunnen zich arrogant gedragen tegenover dienaren, maar ze zullen zich niet arrogant gedragen tegenover een andere vrije man, de zoon van de eigenaar die komt innen.

Maar die landbouwers zeiden tegen elkaar: Dit is de erfgenaam. Kom, laten wij hem doden en de erfenis zal van ons zijn. En zij grepen en doodden hem, en wierpen hem weg, buiten de wijngaard.

MARKUS 12:7-8

3

Israël, zijn leiders en de verworpen profeten

Bedenk eens hoe schandalig dit verhaal is. Het is moeilijk voor te stellen dat dit verhaal ooit echt zou kunnen gebeuren. Het interessante is dat dit wel degelijk gebeurde met het volk dat Hij beschrijft, namelijk Israël. De wijngaard is Israël, zoals in Jesaja hoofdstuk 5. In Jesaja 5 staat dit verhaal over een wijngaard, dat precies zo begint als dit verhaal. Een man plant een wijngaard, bewerkt die, zet er een omheining omheen, bouwt er een wijnpers in en doet al die dingen. Al die dingen staan in het verhaal dat in Jesaja 5 wordt verteld. Jezus wil natuurlijk dat Zijn luisteraars herkennen dat Hij daarop zinspeelt.

Maar Hij voegt iets toe wat niet in Jesaja 5 staat, namelijk de rol van de wijnbouwers, de pachters van de wijngaard. Jesaja noemt hen niet. Jesaja vermeldt alleen dat God al deze dingen deed, dat Hij Zijn wijngaard had en goede wijn verwachtte, maar die niet kreeg. Hij kreeg zure druiven. Hij kreeg wilde druiven in plaats van gekweekte druiven. Hij kreeg dus niet wat Hij wilde.

Jezus wijst hier nadrukkelijk de leiders van Israël aan, degenen die waren aangesteld om de vrucht voort te brengen. De leiders van Israël waren de priesters en de andere religieuze en politieke leiders. Het was een religieus volk en daarom moesten alle leiders religieus zijn. Al hun leiders moesten godvruchtig zijn. Hun taak als leiders van Israël was om Israël te leiden op een weg van recht, gerechtigheid en godsvrucht tegenover God. Maar de leiders deden dat in werkelijkheid niet. Degenen die daadwerkelijk religieuze leiders waren, zoals de priesters, hadden er iets van gemaakt waarmee ze zichzelf bevoordeelden door geld aan de mensen te verdienen. De Farizeeën, die ook een soort religieuze leiders waren, hoewel ze geen officieel ambt bekleedden, werden beslist gerespecteerd als religieuze woordvoerders. In hun gedrag waren ze huichelaars, en ze bezorgden de godsdienst een slechte naam. De politieke heersers in die tijd waren niet eens Joden. Het waren natuurlijk de Romeinen, en daarom zouden zij niets goeds voortbrengen. Maar waar het hier om gaat, is dat de leiders die God over Israël had aangesteld, uit Israël de vrucht van recht en gerechtigheid moesten voortbrengen waarnaar God op zoek was.

Het één voor één sturen van deze dienaren, die stuk voor stuk mishandeld, verworpen en uit de wijngaard gegooid worden, en in sommige gevallen gedood, verwijst duidelijk naar de hele geschiedenis van Israël vóór Jezus. We weten dit omdat aan het einde van het verhaal de Zoon naar hen wordt gestuurd, en dat is Jezus. Alles wat gebeurt voordat de eigenaar zijn zoon stuurt, is iets wat in het Oude Testament gebeurd is. Die dienaren zijn duidelijk de profeten die God naar Israël stuurde en die zeiden:

Waar is de opbrengst?

Dat was de boodschap van de profeten. Ze zeiden:

God had bepaald dat Israël een bijzonder volk zou zijn, heilig voor de Heer, en recht, barmhartigheid en gerechtigheid zou voortbrengen.

De profetische boodschap was altijd een klacht dat Israël geen recht en gerechtigheid voortbracht. Daarom riepen de profeten Israël op om de vrucht voort te brengen die de eigenaar verwachtte.

Bijna alle profeten werden op deze manier behandeld. Er waren er een paar bij wie dat niet gebeurde. Naar de postexilische profeten, zoals Zacharia en Haggai, werd kennelijk wel geluisterd. De andere profeten werden min of meer op deze manier behandeld. Aan het einde van deze reeks boodschappers komt de Zoon Zelf.

4

De erfgenaam als bedreiging voor de leiders

Het is interessant dat de leiders van Israël worden voorgesteld als mensen die de Zoon herkennen als Wie Hij is. Ze zeiden:

Dit is de erfgenaam.

Ze weten dat dit niet zomaar weer een dienaar is. Ze weten dat dit geen bedrieger is. Ze weten dat Hij de ware erfgenaam van de wijngaard is. Dit is de zoon van de eigenaar. Wanneer de eigenaar sterft, zal deze man de wijngaard erven. Dit is de rechtmatige

erfgenaam. Maar als we Hem uit de weg ruimen, zal Hij er niet meer zijn om de wijngaard te erven, en kunnen wij er voorgoed de macht over houden. Dat is wat ze zeggen:

Daar komt de erfgenaam. Laten we hem doden, dan is de erfenis van ons.

Hij is tenslotte de enige zoon van de eigenaar. Er zal niemand anders zijn aan wie de eigenaar de wijngaard kan nalaten wanneer hij sterft. Wie iets in bezit heeft, staat juridisch het sterkst. Zij zijn daar, dus ze zullen de wijngaard eenvoudigweg vasthouden en zich het eigendom toe-eigenen. Oorspronkelijk waren ze daar niet als eigenaars. Oorspronkelijk werkten ze daar als het ware voor de eigenaar. Maar nu willen ze zelf eigenaar zijn. Ze erkennen dat de eigenaar een zoon heeft die rechtmatig aanspraak kan maken op het eigendom, maar ze denken dat Hij hun enige concurrent is om dit bezit te erven. Daarom zullen ze Hem doden, en dan zullen zij de leiding hebben.

Dit is duidelijk hoe Jezus de motieven voorstelt van Zijn vijanden, degenen die Hem zullen doden. Ze zien Hem als Gods Zoon. Ze zien dat Hij de Messias is. Ze erkennen het niet zo rondit als de mannen in deze gelijkenis, maar ze beseffen dat Hij degene is die hen en hun positie bedreigt. Zij zijn de onbetwiste leiders die de leiding hebben over het religieuze stelsel van Israël, en daarmee over het land zelf, afgezien van de beperkingen die de Romeinen hun opleggen. Ze hebben politieke macht over andere mensen, over de wijngaard, over Israël.

Maar als Jezus als de Messias komt, zal Hij Degene zijn Die de leiding krijgt. Hij zal de Koning zijn. Ze kunnen wel nagaan dat Hij hen niet zal kiezen wanneer Hij Zijn kabinet samenstelt. Ze hebben zich de hele tijd tegen Hem verzet. Hij brengt Zijn eigen kabinet mee. Hij heeft andere mannen. Hij zal deze mannen eruit gooien als Hij de

macht overneemt, en zij zullen hun positie verliezen. Maar als ze Hem kunnen doden, kunnen ze hun positie behouden. Dat is wat ze denken. Dat is de motivatie van degenen die Jezus hebben gedood, zoals Jezus die in deze gelijkenis voorstelt.

Maar die landbouwers zeiden tegen elkaar: Dit is de erfgenaam. Kom, laten wij hem doden en de erfenis zal van ons zijn. En zij grepen en doodden hem, en wierpen hem weg, buiten de wijngaard.

MARKUS 12:7-8

Daarom zegt Jezus tegen de luisteraars:

5

Het oordeel over de slechte pachters

Wat zal dan de heer van de wijngaard doen? Hij zal zelf komen, de landbouwers ombrengen en de wijngaard aan anderen geven.

MARKUS 12:9

Hij zegt:

Oordeel jij hier maar over.

Hier stelt Markus het voor alsof Jezus Zijn eigen vraag beantwoordt. In de parallelle passage in Mattheüs 21 stelt Jezus deze vraag:

Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal hij met die landbouwers doen?

MATTHEÛS 21:40

De luisteraars beantwoorden de vraag zelf en geven het antwoord dat hier wordt weergegeven alsof Jezus het gaf:

Zij zeiden tegen Hem: Hij zal die kwaaddoeners een kwade dood doen sterven en zal de wijngaard aan andere landbouwers verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven.

MATTHEÛS 21:41

Dat antwoord, dat hier wordt weergegeven alsof Jezus Zijn eigen vraag beantwoordt, werd door Zijn luisteraars gegeven. Hij liet hen de vraag beantwoorden. Misschien heeft Hij hun antwoord herhaald, of misschien wordt het, omdat Hij met hun antwoord instemde, voorgesteld alsof Hij het antwoord geeft. Maar ik vind het mooi hoe het in Mattheüs 21 verwoord is. Het is leerzaam, want in Mattheüs 21:40 stelt Hij de vraag:

Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal hij met die landbouwers doen?

MATTHEÛS 21:40

De eigenaar zal komen.

In Mattheüs 21:41 staat:

Zij zeiden tegen Hem: Hij zal die kwaaddoeners een kwade dood doen sterven en zal de wijngaard aan andere landbouwers verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven.

MATTHEÛS 21:41

6

Een nieuw volk en Gods komst in oordeel

Wat hier interessant aan is, is dat Jezus spreekt over wat de eigenaar gaat doen wanneer hij komt. En toch is de verwoesting van Jeruzalem wat Hij gaat doen wanneer Hij komt. En Hij gaat het Koninkrijk overdragen aan een nieuwe groep mensen, de gemeente, een nieuw volk dat de vruchten ervan zal voortbrengen. Jezus bevestigde dat ze gelijk hadden en zei in vers 43:

Daarom zeg Ik u dat het Koninkrijk van God van u weggenomen zal worden en aan een volk gegeven dat de vruchten ervan voortbrengt.

MATTHEÛS 21:43

Dat gebeurde met de vernietiging van het oude verbond en de komst van het nieuwe verbond. De gemeenschap van het nieuwe verbond heeft nu het Koninkrijk en zal de vruchten ervan voortbrengen.

Wat interessant is, is dat in de gelijkenis de verwoesting van Jeruzalem, de vernietiging van de wijngaardeniers en het van hen afnemen van de wijngaard en die aan iemand anders geven, gebeuren wanneer de eigenaar komt. Ik breng dit naar voren omdat we verwijzingen naar de komst van Jezus zullen aantreffen in sommige dingen die Jezus onderwijst, zelfs in Markus 13 wanneer we daar aankomen. Wij christenen, die na de hemelvaart van Christus leven, denken altijd in termen van de wederkomst. Dat behoren we ook te doen, want Jezus zal aan het einde van de wereld terugkomen, en daar zien we naar uit. Maar Zijn luisteraars zouden geen enkele reden hebben gehad om het zo op te vatten. Zijn komst betekent niet dat Hij eerst weggaat en daarna komt. Zij wisten niet dat Hij weg zou gaan.

In dit geval is de komst van de eigenaar eenvoudigweg het moment waarop hij verschijnt om de slechte mensen te oordelen die zijn zoon hebben gedood. Het woord 'komen' wordt hier gebruikt in de betekenis waarin de profeten vaak spraken over de komst van God, namelijk dat Hij komt om te oordelen. Dit is niet letterlijk Jezus die

terugkomt, maar God die met Zijn oordeel degenen bezoekt die Zijn Zoon hebben gedood. Dat Hij hier de mensen van Jeruzalem oordeelt, wordt in de gelijkenis aangeduid als de komst van de eigenaar.

Zo zullen we ook in de rede op de Olijfberg deze uitdrukking over Zijn komst aantreffen, maar die zal blijkbaar verband houden met de verwoesting van Jeruzalem. Het is niet de wederkomst. De wederkomst ligt nog altijd in de toekomst, maar er was een komst in figuurlijke zin, waarbij God door middel van de Romeinse legers het oordeel over Jeruzalem bracht. Dat was de komst van Gods oordeel over hen, zoals we in Jesaja 19:1 hebben gezien. De komst van de Assyrische legers om Egypte te veroveren, wordt in Jesaja 19:1 aangeduid als de komst van God naar Egypte. Maar het was niet de wederkomst en ook niet de eerste komst van Christus. Het was de komst van de Assyrische legers als uitvoerders van Gods oordeel over Egypte.

In Jesaja 19:1 staat:

De last over Egypte. Zie, de HEERE rijdt op een snelle wolk en komt in Egypte. De afgoden van Egypte zullen beven voor Zijn aangezicht en het hart van de Egyptenaren zal smelten in hun binnenste.

JESAJA 19:1

Dat is een oudtestamentische manier om te zeggen dat Hij Egypte gaat oordelen. Het is alsof Hij daar verschijnt om de rekening te vereffenen. Maar dit verschijnen is in werkelijkheid gewoon de komst van de legers van de Assyriërs, die Egypte vernietigen of veroveren. Zo is het ook wanneer de heer van de wijngaard komt en die slechte mannen vernietigt: dat is in werkelijkheid niet de wederkomst. Het zijn de Romeinse legers die op bevel van God komen. God zendt Zijn legers.

7

De gelijkenis van het bruiloftsmaal

Hoewel Markus die gelijkenis niet vermeldt, staat er in Mattheüs direct na deze gelijkenis nog een. En ik laat je die plaats noteren, omdat dit de onmiddellijke context van diezelfde gelijkenis is. Mattheüs' versie van de gelijkenis over de wijngaard en de wijngaardeniers staat aan het einde van Mattheüs 21. Dan staat er meteen aan het begin van hoofdstuk 22 deze gelijkenis:

En Jezus antwoordde en sprak opnieuw tot hen door gelijkenissen, en zei: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een zeker koning die voor zijn zoon een bruiloft bereid had, en hij stuurde zijn dienaren eropuit om de genodigden voor de bruiloft te roepen. Maar zij wilden niet komen. Opnieuw stuurde hij dienaren eropuit, andere, en hij zei: Zeg tegen de genodigden: Zie, ik heb mijn middagmaal gereedgemaakt; mijn ossen en de gemeste dieren zijn geslacht, en alle dingen zijn gereed. Kom naar de bruiloft. Maar zij sloegen er geen acht op en gingen weg, de één naar zijn akker, de ander naar zijn zaken.

MATTHEÛS 22:1-5

enzovoort.

Dit gaat over hetzelfde, maar dan met een ander beeld. In de vorige gelijkenis gaat het om een wijngaard waarvan de eigenaar boodschappers stuurt om de vrucht op te halen. In de tweede gelijkenis gaat het om een koning die zijn boodschappers uitzendt om mensen uit te nodigen om naar de bruiloft te komen en het Koninkrijk van God binnen te gaan. In beide gevallen is de reactie afwijzend. Hij zond de profeten naar Israël als boodschappers van de eigenaar van de wijngaard om de vrucht op te halen, en zij werden mishandeld. De boodschappers die werden uitgezonden om mensen voor de bruiloft uit te nodigen, worden genegeerd en met minachting behandeld. Hun boodschap wordt behandeld alsof die voor hen niet belangrijk is.

Kijk naar Mattheüs 22:7:

Toen de koning dat hoorde, werd hij boos. En hij stuurde zijn legers, bracht die moordenaars om en stak hun stad in brand.

MATTHEÛS 22:7

Het vernietigen van die moordenaars loopt parallel met Mattheüs 21:41:

Zij zeiden tegen Hem: Hij zal die kwaaddoeners een kwade dood doen sterven en zal de wijngaard aan andere landbouwers verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven.

MATTHEÛS 21:41

Kijk naar 22:7:

Toen de koning dat hoorde, werd hij boos. En hij stuurde zijn legers, bracht die moordenaars om en stak hun stad in brand. Toen zei hij tegen zijn dienaren: De bruiloft is wel bereid, maar de genodigden waren het niet waard. Ga daarom naar de kruispunten van de landwegen en nodig er voor de bruiloft zovelen uit als u er maar zult vinden.

MATTHEÛS 22:7-9

8

Rome als Gods leger tegen Jeruzalem

Dat wil zeggen: de Joden die dichtbij waren, de Joden die Gods vrienden waren, waren de eersten die in het Koninkrijk van God werden uitgenodigd. Maar zij waren moordenaars. Wat interessant is, is dat zij de dienaren vermoordden die het eerst kwamen. Die zijn te vergelijken met de profeten die eerst werden gedood. Hier wordt niet vermeld dat zij de zoon van de koning vermoordden, omdat de gelijkenis van de bruiloft zich er niet echt voor leent dat de zoon wordt gedood. Daarom komt dat niet

aan de orde als onderdeel van deze gelijkenis. Maar in beide gelijkenissen verwerpen de Joden consequent de boodschappers van God, met als gevolg dat Hij hen vernietigt. In de gelijkenis van de wijngaard vernietigt Hij die mannen en geeft Hij de wijngaard aan iemand anders. In deze gelijkenis brandt Hij hun stad plat en stuurt Hij vervolgens de boodschappers eropuit om in plaats daarvan de heidenen uit te nodigen.

Waar Mattheüs 21 spreekt over de komst van de eigenaar, spreekt hoofdstuk 22 erover dat Hij Zijn legers stuurt. Die legers zijn de Romeinse legers. Het waren de Romeinse legers die hun stad verwoestten en platbrandden en die moordenaars vernietigden. Maar het zijn de legers van de Koning. De Koning Zelf, God, Die beledigd is en Wiens Zoon beledigd is, stuurt Zijn legers. Dat zijn de Romeinse legers: Gods legers.

Het is interessant dat hier over Gods soevereiniteit over de Romeinse legers wordt gesproken, en in Jesaja 19 over Zijn soevereiniteit over de Assyrische legers, alsof God komt wanneer die legers komen. Het is Zijn komst in oordeel.

Dus terug naar Markus, de passage waar we nu mee bezig zijn. Daar wordt voorspeld dat die goddeloze mensen vernietigd zullen worden vanwege wat er is gebeurd. Markus 12:9 zegt dat de wijngaard aan anderen zal worden verpacht. Hier wordt er niet zoveel over gezegd als in Mattheüs 21, maar hier staat wel in vers 10:

9

De verworpen steen wordt de hoeksteen

Hebt u ook dit Schriftwoord niet gelezen: De steen die de bouwers verworpen hadden, die is tot een hoeksteen geworden.

MARKUS 12:10

Dat is een verwijzing naar Psalm 118, de verzen 22 tot en met 23:

De steen die de bouwers verworpen hadden, is tot een hoeksteen geworden. Dit is door de HEERE geschied, het is wonderlijk in onze ogen.

PSALMEN 118:22-23

Waar gaat dat over? Het is duidelijk dat Jezus de steen in de psalm is. De bouwers verwierpen Hem. Wie zijn de bouwers? Om opnieuw van beeldspraak te veranderen: de leiders van Israël worden geacht Gods Koninkrijk, Gods stad en Gods tempel te bouwen. Zij worden geacht Gods bouwwerk te bouwen.

Dan komt de voornaamste steen, de belangrijkste steen. De bouwers zien er geen nut in, omdat die niet in hun patroon past.

[Vertalersnoot: deze uitleg grijpt terug op de Engelse formulering “chief cornerstone”, letterlijk “voornaamste hoeksteen”; het Nederlandse Bijbelcitaat hierboven heeft alleen “hoeksteen”.] Zij bouwen hun eigen gebouw. De steen die God tot de voornaamste hoeksteen heeft gemaakt, past niet eens in de bouwtekening van deze mannen. Deze mannen hebben een ander plan voor het gebouw. Dus wanneer de voornaamste steen komt, verwerpen zij de steen. Hij past niet in hun plan en daarom gooien zij Hem weg.

Toch heeft Hij hoe dan ook een toekomst. Hij wordt duidelijk de voornaamste hoeksteen van een ander gebouw. De leiders van Israël bouwden hun eigen koninkrijk, hun eigen rijk, hun eigen agenda, hun eigen zaak. Jezus komt en Hij is Degene Die God stuurt om de hoeksteen van het project te zijn. Maar Hij past niet bij hun plannen en daarom verwerpen zij Hem. Maar dat is niet Zijn einde. Hij wordt de hoeksteen van een ander gebouw. God bouwt Zijn eigen, afzonderlijke gebouw.

De bouwers die oorspronkelijk aan het bouwen waren, liggen eruit. Hun gebouw gaat ten onder. Hun gebouw volgt de verkeerde bouwtekening. Hoewel zij Hem verwierpen, zijn zij degenen die uiteindelijk verworpen zullen worden. Want Hij is nog altijd de grondlegger en de hoeksteen van het gebouw dat God gaat bouwen. Dit is Gods werk, Gods gebouw.

Als de HEERE het huis niet bouwt, tevergeefs zwoegen zijn
bouwers eraan; als de HEERE de stad niet bewaart, tevergeefs
waakt de wachter.

PSALMEN 127:1

Dit is het werk van de Heere en het is wonderlijk in onze ogen. Hij bouwt dit huis rondom deze hoeksteen. De bouwers die het zonder de Heere doen, bouwen tevergeefs.

10

Onbewust je eigen vonnis uitspreken

Wat ik hierover wilde aangeven, is dat het in Markus niet zo duidelijk is als in de parallelle passage in Mattheüs. Jezus stelde hun een vraag:

Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal hij met die landbouwers doen?

MATTHEÛS 21:40

Zij geven een eerlijk antwoord, omdat zij niet weten dat het over henzelf gaat. Mensen geven een veel eerlijker en objectiever antwoord wanneer zij denken dat zij iemand anders beoordelen in plaats van zichzelf.

Denk eraan hoe de profeet Nathan naar David kwam en zei:

En de HEERE zond Nathan naar David. Toen die bij hem kwam, zei hij tegen hem: Er waren twee mannen in een stad, de één rijk en de ander arm. De rijke had heel veel schapen en runderen. Maar de arme had helemaal niets dan alleen één enkel klein ooilam, dat hij gekocht had. Hij hield het in leven en het werd groot, samen met hem en met zijn kinderen. Het at mee van zijn stuk brood, dronk uit zijn beker en sliep in zijn schoot. Het was als een dochter voor hem. Toen er een reiziger bij de rijke man kwam, kon hij er niet toe komen een van zijn eigen schapen en runderen te nemen, om een maaltijd te bereiden voor de reiziger die bij hem gekomen was. Daarom nam hij het ooilam van de arme man en bereidde het voor de man die bij hem gekomen was.

2 SAMUEL 12:1-4

Nathan wist hoe hij een goed verhaal moest opbouwen om David te raken, omdat David herder was geweest. Dat was hij niet meer, maar hij had vele jaren als herder doorgebracht. Herders hebben absoluut geen geduld met mensen die schapen stelen. Je steelt geen schaap van een herder en leeft vervolgens nog om het na te vertellen. Het is als met paardendieven in het Wilde Westen. Daar staat de strop op.

Zeker wanneer een herder al zijn tijd en energie eraan besteedt om die schapen veilig te houden voor leeuwen, beren, dieven en wolven, steekt hij al zijn energie in de zorg voor die schapen. Als er één wordt gestolen, zal hij niet zachtzinnig omgaan met de man die het heeft meegenomen.

Nathan wist dus dat David het hart van een herder had en zei:

Deze man had een hele kudde schapen, maar hij stal het enige schaap dat die andere man had.

Het wordt voorgesteld als een echte zaak waarover rechtgesproken moet worden.

Jij bent de koning. Wat vind jij dat er moet gebeuren?

David zei:

Die man moet sterven.

Daar staat de doodstraf op. De dood is nog te goed voor hem. Toen zei Nathan natuurlijk:

Jij bent die man, want hij had het verhaal zo opgebouwd dat David het rechtvaardige oordeel in die situatie kon zien, zonder te weten dat hij degene was die terechtstond. Als het eenvoudigweg zo was geweest: 'Er woonde een man naast zijn buurman, en hij sliep met diens vrouw en doodde de man. Wat denk je dat er met hem moet gebeuren?' dan zou David zeggen: 'Dat hangt van de omstandigheden af. Misschien waren er verzachtende omstandigheden. Was die man toevallig de koning? Heeft hij soms, anders dan andere mannen, het gezag om zoiets te doen?' Vertel het verhaal zo dat de man weet dat het over hem gaat, en hij zal een gunstig vonnis over zichzelf uitspreken. Maar vertel het alsof het over iemand anders gaat, en je krijgt een objectief antwoord.

Dat is wat Jezus hier met de Farizeeën deed. Hij zei: 'Deze situatie doet zich voor. Wat denken jullie dat er met deze mensen moet gebeuren?' Zonder te weten dat ze het vonnis over zichzelf uitspraken, zeiden ze:

Zij zeiden tegen Hem: Hij zal die kwaaddoeners een kwade dood doen sterven en zal de wijngaard aan andere landbouwers verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven.

MATTHEÛS 21:41

Hoewel dit in de versie van Markus niet naar voren komt, zei Jezus in Mattheüs:

Daarom zeg Ik u dat het Koninkrijk van God van u weggenomen zal worden en aan een volk gegeven dat de vruchten ervan voortbrengt.

MATTHEÛS 21:43

Jij bent die man — jullie zijn die mannen — en daarom wordt het van jullie afgenomen en aan iemand anders gegeven.

In Markus 12:12 staat:

En zij probeerden Hem te grijpen, maar zij waren bevreesd voor de menigte; want zij begrepen dat Hij die gelijkenis met het oog op hen gesproken had, en zij verlieten Hem en gingen weg.

MARKUS 12:12

11

De strikvraag over belasting aan de keizer

Er kwam echter een reeks ondervragers naar Hem toe, de een na de ander. Ze legden Hem moeilijke, omstreden vragen voor en probeerden Hem daarmee vast te laten lopen, ervoor te zorgen dat de mensen zich van Hem zouden afkeren, of Hem dingen te laten zeggen die beschamend zouden zijn en later tegen Hem gebruikt konden worden. De eerste vraag gaat over het betalen van belasting aan de keizer.

In vers 13 staat:

En zij stuurden enigen van de Farizeeën en van de Herodianen naar Hem toe om Hem op een woord te vangen.

MARKUS 12:13

Die twee zouden bij deze kwestie tegenover elkaar staan. Er zouden dus getuigen zijn van wat Hij zei die van de ene of de andere kant bezwaar zouden maken tegen Zijn antwoord.

Dezen nu kwamen en zeiden tegen Hem: Meester, wij weten dat U waarachtig bent en Zich door niemand laat beïnvloeden; want U ziet de persoon van de mensen niet aan, maar U onderwijst de weg van God in waarheid. Is het geoorloofd de keizer belasting te betalen of niet? Moeten wij betalen of niet betalen?

MARKUS 12:14

Dat betekent: U zult Uw oordeel niet laten overhellen ten gunste van een bepaalde vooringenomenheid die U tegenover iemand hebt. U zult een waar antwoord geven.

Deze mannen waren Farizeeën en Herodianen. Hoe konden ze denken dat Jezus deze vleierij zomaar zou aannemen? Het is duidelijk dat ze Hem erin probeerden te laten lopen. Maar misschien deden ze zich voor als iets anders, zodat het leek alsof ze oprecht naar de waarheid zochten. 'We weten dat U de waarheid van God zult spreken. Wij willen het weten. Dit is een grote controverse, en wij willen dat die wordt beslecht.'

Het leek op de vrouw bij de put, die zei:

De vrouw zei tegen Hem: Heere, ik zie dat U een profeet bent. Onze vaders hebben op deze berg aanbeden, en bij u zegt men dat in Jeruzalem de plaats is waar men moet aanbidden.

JOHANNES 4:19-20

Zij was oprecht, en Hij gaf haar een oprecht antwoord. Maar deze mannen probeerden Hem in de val te lokken, want ze zeiden:

Mag je belasting betalen aan de keizer of niet?

12

Zeloten, Romeinen en de belastingstrijd

Dit was een valstrik omdat alle Joden, of de meesten van hen, geneigd waren het standpunt te steunen dat ze geen belasting aan de keizer moesten betalen. De reden daarvoor was dat in het jaar 6 na Christus een man genaamd Judas de Galileeër de beweging was begonnen die de Zeloten werd genoemd. Een van Jezus' discipelen was uit die beweging gekomen en christen geworden. Simon de Zeloot was een van hen. Het was een echte partij, een zeer militante partij in Israël, die door Judas de Galileeër was opgericht toen Jezus ongeveer tien jaar oud was.

Judas was gedood, maar zijn beweging was blijven bestaan. Zijn standpunt was dat het voor Joden niet geoorloofd was belasting te betalen aan een heidense koning, omdat de Joden Gods volk waren en God hun Koning was. Door belasting aan de keizer te betalen, erkenden ze de keizer als hun koning, en dat zou voor een Jood godslastering zijn. Daarom was het idee van Judas de Galileeër dat het voor een Jood niet geoorloofd was belasting te betalen aan de keizer, zoals de Romeinen van hen eisten.

Dit werd een felle controverse, fel genoeg om in een oorlog uit te monden. Hiervoor werden grote aantallen mensen gekruisigd. Uiteindelijk waren het de Zeloten, diezelfde partij, die in het jaar 66 na Christus de Joodse Oorlog begonnen, die tot de verwoesting van Jeruzalem leidde. Het waren ook de Zeloten die op Masada het laatste verzet boden en in het jaar 73 stierven. Ze pleegden allemaal zelfmoord omdat ze gevangengenomen zouden worden. Dit was een zeer militante beweging.

Hoewel de meeste Joden zich niet bij de partij van de Zeloten wilden aansluiten omdat dat te gevaarlijk was — als bekend was dat je een Zeloot was, zouden de Romeinen jacht op je maken en je kruisigen — stonden veel mensen er welwillend tegenover. De Joden waren er vanzelfsprekend niet blij mee dat ze schatting aan Caesar moesten betalen. Dat kwam niet alleen doordat iedereen een hekel heeft aan belasting betalen, maar ook doordat ze echt niet hielden van wat het vertegenwoordigde. Het zei hun dat ze nog altijd in ballingschap waren, dat de Babylonische ballingschap nog niet voorbij was. Hoewel de Joden terug waren in hun land, waren ze nog steeds geen vrij volk en was de Messias nog niet gekomen. Schatting betalen aan Caesar was voor hen iets

tergends en aanstootgevends, omdat het hen niet alleen in hun portemonnee raakte, maar ook in hun nationale en religieuze trots. Ze stonden onder de hiel van een heiden, een aanbidder van valse goden, terwijl hun God toch de ware God was. Daar waren ze dan, onderworpen aan Rome, en door schatting te betalen erkenden ze dat. De Zeloten zeiden dat het niet geoorloofd was om dat te doen. De gemiddelde Jood deed het toch, maar wilde het niet en sympathiseerde met de zaak van de Zeloten.

Aan de andere kant zeiden de Romeinen:

Je moet belasting betalen.

Dus vroegen ze Jezus:

Moet je belasting betalen of niet?

De Herodianen, een van de partijen die naar Jezus toe kwamen, stonden aan de kant van Rome. Daarom worden ze Herodianen genoemd. Ze behoorden tot het huis van Herodes. Herodes was de door de Romeinen aangestelde heerser over Galilea. De Farizeeën zouden in dit opzicht daarentegen aan de kant van de Zeloten staan. Het waren vaderlandslievende Joden die bezwaar maakten tegen de Romeinse aanwezigheid. Daar stonden ze dus, de Herodianen en de Farizeeën, die in deze kwestie zelf tegenover elkaar stonden, en ze vroegen Jezus om de ene of de andere kant te kiezen.

Als Jezus had gezegd: „Nee, betaal geen schatting aan Caesar”, zouden de Herodianen hebben gezegd: „Hij pleit voor opstand tegen Rome”, en daarmee zou Jezus in moeilijkheden komen. Toen Hij door de Joden voor Pilatus werd beschuldigd — ten onrechte beschuldigd — werd Hij er inderdaad van beschuldigd dat Hij de mensen vertelde geen schatting aan Caesar te betalen. Dat was een verdoemelijke zonde, een misdaad tegen Rome. De Herodianen wachtten erop dat Hij zou zeggen: „Betaal geen schatting aan Caesar”, zodat ze Hem daarvoor konden aangeven. Als Hij aan de andere kant zou zeggen: „Ja, betaal schatting aan Caesar; het is geoorloofd”, dan zouden de Farizeeën onder de Joden rondvertellen: „Deze Man pleit ervoor schatting aan Caesar te betalen. Hij staat aan de kant van Rome, niet aan onze kant.” Ze dachten dat Jezus dan voor een dilemma zou staan.

Ze zeiden:

Zullen we betalen of niet?

Vers 15:

13

De munt met het beeld van de keizer

Daar Hij echter hun huichelarij kende, zei Hij tegen hen: Waarom verzoekt u Mij? Breng Mij een penning, opdat Ik hem bekijk.

MARKUS 12:15

Een denarius was een munt die gebruikt werd om de schatting te betalen, en het was een geslagen munt zoals onze munten. Op onze munten staan gezichten van mensen — dode blanke mannen. Op hun munt stond een levende blanke man. Het was Caesar. Dus brachten ze de munt, en Hij zei tegen hen:

En zij brachten er een. En Hij zei tegen hen: Van wie is deze afbeelding en het opschrift? En zij zeiden tegen Hem: Van de keizer.

MARKUS 12:16

Ze zeiden tegen Hem:

Van de keizer.

Er was geen ander juist antwoord mogelijk.

Toen antwoordde Jezus en zei tegen hen:

Toen antwoordde Jezus hun: Geef dan aan de keizer wat van de keizer is, en aan God wat van God is. En zij verwonderden zich over Hem.

MARKUS 12:17

En ze verwonderden zich over Hem.

Ze verwonderden zich erover dat Hij hun een rechtstreeks antwoord had kunnen geven dat de moeilijkheden aan beide kanten leek te omzeilen. Geef Caesar wat van hem is. Doordat Hij dat zei, kon Caesar niet klagen. Geef God wat van Hem is. Dan konden de trouwe Joden ook niet klagen.

Het Engelse woord „render” betekent hier niet eenvoudigweg „geven”, maar „teruggeven”, zoals wanneer je een voorwerp terugbrengt naar de rechtmatige eigenaar. De spreker verbindt dit met de onderliggende Griekse term: het gaat volgens hem niet om het geven van een geschenk, maar om iets aan de rechtmatige eigenaar terug te geven.

Jezus zei in feite: „Dit lijkt het gezicht van een man te zijn. Wie is dit? Caesar, zeggen jullie? Dan ziet het ernaar uit dat dit van hem is. Geef hem zijn gezicht terug. Geef hem terug wat van hem is. Dit moet bij hem vandaan gekomen zijn, nietwaar? Joden slaan geen munten met de gezichten van Romeinse heersers erop. Dit moet een van Caesars munten zijn. Geef hem de munt terug als hij die terug wil. Die kwam bij hem vandaan.”

Het interessante is dat vrome Joden geen munt met een gezicht erop bij zich zouden dragen, omdat het een gesneden beeld was. Jezus had er geen; zij wel. Hij zei: „Laat Mij een munt zien.” Hij had er Zelf geen bij Zich. Hij droeg zulke munten niet bij Zich, maar zij wel. Het was een gesneden beeld, en het gezicht erop was dat van een van de goden van Rome, de keizer. Hij zei in feite: „Als dat Caesars gezicht is, dan neem Ik aan dat jullie hem zijn gezicht terug moeten geven. Op de munt staat zijn beeld. Die kwam duidelijk bij hem vandaan. Geef hem de munt terug. Die is van hem.”

14

De mens draagt het beeld van God

Jij bent echter naar Gods beeld gemaakt. De munt draagt het beeld van Caesar; jij draagt het beeld van God. Je geeft Caesar wat hem toebehoort; je geeft God terug wat Hem toebehoort. Als de munt Caesars beeld draagt, moet die bij Caesar vandaan gekomen zijn. Geef hem terug. Jij draagt Gods beeld. Jij bent bij Hem vandaan gekomen. Geef jezelf aan Hem terug. Geef God wat Hij verdient en wat rechtmatig Zijn eigendom is.

Dat is een behoorlijk verbazingwekkende uitspraak om zo ter plekke te doen, want Hij zat werkelijk in de val. Er leek geen enkel juist antwoord te zijn dat Hij kon geven. Maar Hij gaf een antwoord waar eigenlijk niemand bezwaar tegen kon maken. Ze verwonderden zich. Er staat dat ze zich over Hem verwonderden, omdat Hij regelrecht aan hun valstrik was ontsnapt. En dat had Hij volkomen terecht gedaan. Hij deed een zeer diepzinnige, ware en voor de hand liggende uitspraak waar niemand bezwaar tegen kon maken. Wat doe je trouwens met het gezicht van de keizer op je munt? Waar heb je die munt voor? Je bent een Jood. Geef hem aan de keizer terug. Je wilt dat ding toch niet bij je dragen. Geef hem zijn geld terug en geef God het Zijne terug. Geef God wat Hem toebehoort, en dat ben jij. Jij draagt Zijn beeld, net zoals die munt het beeld van de keizer draagt.

Als algemene leer voor christenen biedt dit natuurlijk een zeker evenwicht. Het betekent wel degelijk dat de wereldlijke overheid rechtmatig iets van ons tegoed heeft. Wij christenen leven onder regeringen die niet bepaald christelijk zijn. Er zijn enkele christenen in onze regering, maar het is geen christelijke regering. De mensen die de hoogste ambten in ons land bekleden, zijn beslist geen christelijke mensen met christelijke overtuigingen. We leven dus onder iets wat op de keizer lijkt. Of we leven tenminste in een samenleving waarin de leider belasting van ons heft en ons belastingen oplegt voor diensten. Het lijkt erop dat christenen verplicht zijn belasting te betalen.

Maar ik denk dat de nadruk ligt op het tweede deel, wanneer Hij zegt:

En Hij zei tegen hen: Geef dan aan de keizer wat van de keizer is en aan God wat van God is.

LUKAS 20:25

Goed, jullie vragen naar het geld en de keizer. Geef het hem dan. Maar dit is wat Ik tegen jullie wil zeggen: zorg ervoor dat God krijgt wat van Hem is. Het kan Mij niet zoveel schelen wat er met het geld van de keizer gebeurt. Dat is zijn zaak en die van jou. Maar het gaat Mij er wel om wat God krijgt. Krijgt God van jou terug wat Zijn eigendom is? Geef je jezelf aan Hem terug? Geef je Hem alle trouw die Hij verdient?

Waar het natuurlijk om gaat, is niet dat we een belastingopstand organiseren. Sommige christenen betalen om uiteenlopende redenen daadwerkelijk hun belasting niet, in sommige gevallen vanwege christelijke overtuigingen. Velen van hen zeggen: „De inkomstenbelasting is ongrondwettig, dus wij gaan die niet betalen.” Maar zelfs als het waar is dat de inkomstenbelasting ongrondwettig is, staat er niets in de Bijbel dat ons verbiedt die te betalen. We moeten tenslotte allemaal kiezen welke strijd we aangaan. Ik denk niet dat het bijzonder verstandig is om de strijd met de Amerikaanse belastingdienst aan te gaan.

De Amerikaanse belastingdienst wint trouwens niet altijd. Ik heb vrienden die de strijd met die dienst zijn aangegaan en hem voor de rechter hebben verslagen. Het voelt altijd goed om van zo'n zaak te horen. Maar persoonlijk betaal ik veel liever gewoon wat ze me ook maar vragen hun te sturen. Dan laten ze me met rust en kan ik doorgaan met God te geven wat van Hem is. Sommige mensen zeggen puur uit principe: „Ik ga die belastingen niet betalen, want het is ongrondwettig.” Wel, in de Grondwet staat niet dat ik dat geld niet naar de IRS mag sturen. Misschien hebben ze grondwettelijk gezien niet het recht het van mij te eisen, maar Jezus zei:

Maar geef aan ieder die iets van u vraagt, en eis niet terug van hem die neemt wat van u is.

LUKAS 6:30

dus ik geef het hun. Dan heb ik ze niet op mijn nek. Zo denk ik daarover.

15

Christelijke bezwaren tegen belasting

Maar sommige christenen hebben sterkere bezwaren tegen het betalen van belasting, omdat ze zeggen dat het belastinggeld wordt gebruikt voor dingen waarmee christenen zich niet kunnen verenigen. In veel gevallen zijn dit pacifisten die bijvoorbeeld de oorlog in Irak, de oorlog in Afghanistan of welke oorlog dan ook afkeuren. Ik kende enkele pacifistische christenen die bij het betalen van hun belasting een brief aan de Amerikaanse belastingdienst stuurden. Daarin zeiden ze: „Omdat een bepaald percentage van de nationale begroting wordt gebruikt om de oorlog te steunen, sturen wij datzelfde percentage van onze belasting niet naar jullie op. We sturen jullie het overige bedrag voor de andere diensten die jullie leveren. Maar het percentage dat naar de oorlog zou gaan, schenken wij aan een organisatie zonder winstoogmerk die vrede bevordert.” Zij beschouwen dat als het afleggen van een christelijk getuigenis. Misschien is het inderdaad een christelijk getuigenis. Misschien kunnen ze dat getuigenis ook in de gevangenis afleggen. Misschien beginnen ze daarna een gevangenisbediening, en misschien is dat wel wat God wil dat ze doen.

Maar het probleem is dat ze uitgaan van de veronderstelling dat wij de overheid het geld moeten onthouden als de overheid er verkeerde dingen mee doet. Dat is niet echt erg Bijbels. Het lijkt erop dat de keizer beslist niet uitsluitend juiste, godvruchtige dingen met zijn geld deed. Om te beginnen onderdrukte de keizer de Joden. Het geld dat zij aan de keizer betaalden, bekostigde het salaris van Pilatus en de soldaten die hun land bezet hielden. Dat was niet erg aardig.

Maar Jezus zei:

Geef de keizer wat van hem is.

Met andere woorden, zorg dat je niet verward raakt in een strijd met Caesar over belastingen. Geef het hem gewoon terug als hij het wil hebben, en leef je leven voor God. Nadat je betaald hebt wat Caesar van je eist, is Caesar tegenover God verantwoordelijk voor wat hij met het geld doet. Je belastingen worden tenslotte

onder bedreiging met een vuurwapen van je afgenomen. Als iemand je in een steeg onder bedreiging met een vuurwapen berooft en al je geld afpakt, en hij vervolgens drugs daarvan koopt, ben jij er dan verantwoordelijk voor dat die man drugs heeft gekregen? Nee. Hij heeft je geld met geweld en tegen je wil afgenomen, en hij doet ermee wat hij ermee wil doen, niet wat jij ermee gedaan zou hebben. Zo neemt de overheid jouw geld ook af onder bedreiging met een vuurwapen. Niet letterlijk onder schot, maar ze zetten je in de gevangenis als je niet betaalt. Het lijkt dus wel een beetje op onder schot staan. Het gebeurt onder dwang. Daarom denk ik niet dat jij verantwoordelijk bent voor wat zij ermee doen. Je kunt de held uithangen en zeggen: „Alleen over mijn lijk krijgen ze dit geld in handen.” Maar voor mij is geld het niet waard om daarvoor mijn leven te geven. Geld is gewoon niet zo belangrijk. Voor sommige mensen blijkbaar wel, en voor veel mensen is het een kwestie van christelijk principe. Maar ik denk dat ze zich vergissen, want Jezus zei niet: „Geef Caesar dat deel van de belastingen dat hij gebruikt voor legitieme publieke projecten. Maar er is ook een deel dat hij gebruikt voor militaire acties en zelfs om zijn eigen jongensprostituees te betalen. Daar zijn wij het niet mee eens, dus dat deel van de belasting betalen we niet.”

Jezus zei niet dat je een rekenwonder moet zijn om een discipel te kunnen zijn. Je hoeft niet uit te rekenen welk percentage van dit geld wordt gebruikt op manieren waarmee christenen kunnen instemmen, en welk percentage wordt gebruikt om Planned Parenthood te helpen financieren, zodat we dat deel niet betalen. Je geeft Caesar wat hij van je eist. Caesar slaat het geld. Wij hebben geld in onze zakken met daarop het gezicht van George Washington of van andere presidenten en andere dode witte mannen. In wezen slaat de overheid het geld. Eigenlijk doet de overheid dat niet; de Federal Reserve doet dat, maar dat is een ingewikkelde kwestie. Het punt is dat het gezicht van Caesar erop staat, en als Caesar zegt: „We willen het terug”, geef het hem dan. Zoek geen ruzie met de overheid. Geef het hem gewoon, ga verder met je leven en zorg ervoor dat God jouw volledige trouw heeft en dat je Gods wil doet. Je hoeft je geen zorgen te maken over wat Caesar met het geld doet nadat je het hem gegeven hebt. Daarvoor zal God Caesar oordelen. Het is niet jouw verantwoordelijkheid.

16

Het leviraatshuwelijk en de erfgenaam

Vers 18:

Er kwamen ook Sadduceeën naar Hem toe, die zeggen dat er geen opstanding is, en zij vroegen Hem: Meester, Mozes heeft ons voor geschreven: Als iemands broer sterft en een vrouw achterlaat en geen kinderen nalaat, dat dan zijn broer diens vrouw tot vrouw moet nemen en voor zijn broer nageslacht verwekken.

MARKUS 12:18-19

Dit wordt de wet van het leviraatshuwelijk genoemd. Die wordt in het Oude Testament zelfs een aantal keren herhaald. Voor ons is het een heel vreemde wet, omdat wij het huwelijk voornamelijk zien als iets dat om liefde en romantiek draait. Een vrouw trouwt met een man, maar dat betekent niet dat ze van zijn broer zal houden, of, wat dat betreft, van al zijn broers. Iemand kan verliefd worden op een ander, maar diegene is niet ook verliefd op de zus of broer van die ander en wil niet ook met hen trouwen.

Maar waar het hier om ging, was dat het huwelijk tot doel had het geslacht voort te zetten en een erfgenaam achter te laten die zou erven wat je in je leven tot stand had gebracht. Een man die zonder erfgenaam stierf, had geen mogelijkheid om de opbrengst van zijn leven aan een volgende generatie door te geven. Dat werd dus als tragisch beschouwd. Men dacht dat het doel van een vrouw, naast andere dingen maar toch vooral, was om de man een erfgenaam te geven. Dat is een van de redenen waarom polygamie werd bedreven. Soms was de eerste vrouw onvruchtbaar, en dan nam een man een tweede vrouw. Het was noodzakelijk om een erfgenaam te hebben.

Wanneer een man zonder erfgenaam stierf, moest zijn broer, of iemand anders die zeer nauw aan hem verwant was, met de weduwe trouwen. Hopelijk zou zij een kind krijgen uit het zaad van de broer. Het eerste kind uit die verbintenis — later konden er

nog andere kinderen komen, maar het eerste — behoorde officieel toe aan de overleden broer.

De reden dat het de broer moest zijn, is dat hij degene is die het dichtst bij de man zelf komt. Er is eigenlijk niemand die genetisch nauwer met de overleden man verbonden is dan zijn naaste broer. Als hij geen broer had, kon het misschien een neef of een ander naast familielid zijn. Maar de gedachte was dat degene die genetisch het nauwst aan de overleden man verwant was, een erfgenaam voor hem moest voortbrengen. Dit is dus een wet die in onze samenleving vreemd en verwerpelijk zou zijn, maar die bedoeld was om er zo mogelijk voor te zorgen dat iemand een erfgenaam had. Zijn broer zou zijn plaats innemen.

Ze verwijzen naar die wet, en vers 20 zegt:

17

Zeven echtgenoten als bezwaar tegen opstanding

Nu waren er zeven broers; en de eerste nam een vrouw en liet bij zijn sterven geen nageslacht na. Ook de tweede nam haar tot vrouw en stierf, en ook deze liet geen nageslacht na; en de derde evenzo. En alle zeven namen haar tot vrouw en lieten geen nageslacht na; als laatste van allen stierf ook de vrouw. In de opstanding, wanneer zij opgestaan zullen zijn, van wie van hen zal zij dan de vrouw zijn? Want alle zeven hebben haar als vrouw gehad.

MARKUS 12:20-23

Het was onvermijdelijk.

De reden voor deze vraag was dat ze niet geloofden dat er een opstanding was. Ze vonden dat je, als je zegt dat er een opstanding is, dit soort bizarre situaties creëert. Een vrouw heeft tijdens haar leven zeven echtgenoten gehad en die sterven allemaal.

Maar dan staan ze bij de opstanding allemaal weer op, wil je me vertellen? En wat dan? We hebben één vrouw en zeven mannen die haar allemaal op wettige wijze als vrouw hebben gehad, omdat Mozes het geboden had. Het is niet zo dat ze dit deden en de een of andere straf moeten ondergaan omdat ze iets verkeerd hebben gedaan. Ze deden precies wat God in de wet geboden had. En nu hebben we, door Gods eigen regeling, een situatie waarin al deze mensen uit de dood worden opgewekt en zeven mannen aanspraak maken op dezelfde vrouw. Dat gaat niet werken.

Trouwens, in de Joodse gedachtewereld zou het niet zo vreemd lijken als zeven vrouwen één man deelden. Dat gebeurde voortdurend. Maar dat zeven mannen één vrouw deelden, was onaanvaardbaar. En dus dachten ze dat dit scenario op zichzelf bewees dat de leer van de opstanding problematisch was. De Farizeeën en Jezus geloofden in de opstanding, maar de Sadduceeën niet. Het was een voortdurende controverse, zoals die tussen pinkstergelovigen en niet-pinkstergelovigen over het spreken in tongen. Het was een felle theologische discussie die voortdurend gaande was tussen deze twee verschillende kerkgenootschappen.

18

Het favoriete argument van de Sadduceeën

Ik weet zeker dat deze vraag in de eerste plaats een hypothetisch geval was, hoewel het niet onmogelijk is dat zo'n scenario zich werkelijk zou kunnen voordoen. Je hoeft niet te geloven dat het echt gebeurd was. Ze schetsen een aannemelijke situatie die, als die echt was, zou bewijzen dat de leer van de opstanding problematisch was. Ik ben van mening dat dit hun favoriete argument tegen de opstanding was. Dat wordt ons niet verteld, maar ze waren vaak met de Farizeeën in een fel debat verwikkeld geweest over deze leer. Ik weet zeker dat beide partijen hun favoriete argumenten hadden, net als calvinisten en arminianen. Wanneer die met elkaar debatteren, hebben ze favoriete argumenten die ze gebruiken en opnieuw gebruiken en nog eens opnieuw gebruiken. Ze overtuigen elkaar nooit, maar ze hebben hun favoriete argumenten die ze steeds over en weer blijven gebruiken.

Ik weet zeker dat de Farizeeën en de Sadduceeën in hun voortdurende debat hun favoriete argumenten voor en tegen de opstanding hadden. Dit was er een waarop blijkbaar nooit een antwoord gegeven kon worden. Als de Farizeeën hier ooit een goed antwoord op hadden gegeven, hadden de Sadduceeën het niet meer kunnen gebruiken. Jezus zou eenvoudigweg gezegd hebben: ‘Dit is al beantwoord. Waarom vragen jullie Mij dit?’ Het is duidelijk dat dit werd beschouwd als een onbeantwoordbaar bezwaar tegen de opstanding, en ze dachten dat ze daarmee Jezus’ geloof in de opstanding dwaas konden laten lijken.

Ik weet zeker dat de Farizeeën ook toekeken, want in een van de evangeliën staat hierna dat de Farizeeën zagen dat Hij de Sadduceeën het zwijgen had opgelegd. Dat gaf de Farizeeën waarschijnlijk enige voldoening. Hoewel ze niet aan Jezus’ kant stonden, stonden ze in deze specifieke kwestie van de opstanding wel aan Jezus’ kant. Moet je je eens voorstellen: nadat Jezus er met gezag antwoord op had gegeven, konden de Sadduceeën hun favoriete argument niet meer gebruiken. Er was nu een antwoord op gegeven en ze waren een van hun favoriete wapens uit hun arsenaal kwijt. Maar ze dachten niet dat ze dit argument zouden verliezen, want het leek een onbeantwoordbaar probleem.

Volgens Josephus geloofden de Sadduceeën ook niet in enig deel van de Schrift behalve de Pentateuch. De Sadduceeën aanvaardden alleen de wet, en je zult merken dat ze de wet gebruiken:

Meester, Mozes heeft ons geschreven.

Ze gebruiken de wet als grondslag voor hun gezag om te zeggen: ‘Omdat Mozes, die wij aanvaarden, dit en dat onderwees, en dat beslist onverenigbaar zou zijn met een leer van de opstanding, verwerpen wij daarom op gezag van de wet zelf de opstanding.’

Wat interessant zal zijn, is dat Jezus in Zijn antwoord zelfs zo ver gaat dat Hij uit de Pentateuch en Mozes citeert om aan te tonen dat de opstanding een ware leer is. Er staat:

19

Onkunde over Schrift en Gods kracht

En Jezus antwoordde hun: Dwaalt u niet daardoor, dat u de Schriften niet kent en ook niet de kracht van God?

MARKUS 12:24

Er zijn hier twee problemen. Het ene is dat jullie de kracht van God om de doden op te wekken niet kennen. Waarschijnlijk had een deel van hun bezwaar tegen de leer van de opstanding te maken met de praktische moeilijkheden die deze leer met zich meebrengt. Wanneer iemand gestorven is en tot stof is teruggekeerd, is hij door wormen opgegeten, en vervolgens worden die wormen door vogels opgegeten. Dan sterven de vogels en worden ze door andere wormen opgegeten. Vervolgens gebruikt een visser die wormen als aas, en een vis eet die wormen op. Daarna wordt de vis door een mens opgegeten. Je hebt dan dezelfde atomen die in de gestorven mens zaten, maar die daarna deel hebben uitgemaakt van een worm, een vogel, een vis en een andere mens: dezelfde moleculen die door al die lichamen heen zijn gegaan. Wanneer God alle lichamen weer opnieuw komt samenstellen, hoe gaat Hij dit dan allemaal op de juiste manier weer in elkaar zetten?

Naar mijn mening is dat voor God geen probleem, want niets is te ingewikkeld voor God om te doen. Maar het roept wel interessante vragen op. Mensen hebben het vaak over het geval — en zulke gevallen bestaan echt — waarin een appelboom die op een begraafplaats groeit, zijn wortels door een daar begraven lijk heen laat groeien en voedingsstoffen uit dat dode lichaam opneemt in zijn appels. Vervolgens eet een andere man de appels, en zo maken enkele van de atomen die in dat lijk zaten nu deel uit van zijn lichaam. Zulke dingen maken het moeilijk om je voor te stellen hoe God in zulke ingewikkelde situaties alle doden zou kunnen opwekken. Maar dat is alleen een probleem als je de kracht van God niet kent.

Maar ze kenden ook de Schriften niet, zei Hij. Ze erkenden niet alle Schriften. Ze erkenden alleen de Tora. Ze erkenden de Psalmen en de Profeten niet als Schrift. Dus zei Hij: „Jullie probleem is dat jullie kennis van wat de Schrift leert beperkt is.” En

natuurlijk hebben jullie maar een beperkt besef van de kracht van God, en daarom maken jullie een grote fout.

20

Geen huwelijk na de opstanding

Want wanneer ze uit de doden opgestaan zullen zijn, trouwen ze niet en worden ze niet ten huwelijk gegeven, maar zijn ze als engelen in de hemelen.

MARKUS 12:25

Daarmee is dat probleem dus meteen opgelost.

Geen enkele Farizeeër had dat antwoord kunnen geven. Weet je waarom? Geen enkele Farizeeër zou dat geweten hebben. Nergens in de Schriften van het Oude Testament staat dat je, wanneer je uit de dood opstaat, als de engelen bent en dat er in de opstanding geen huwelijk is. Dat is een nieuwe openbaring die Jezus geeft. Hij herhaalt niet iets wat God eerder had gezegd. Hij geeft nu rechtstreeks vanuit de hemel een antwoord. Farizeeën konden dat antwoord niet geven, maar nu het gegeven is, is dit raadsel opgelost. De vrouw heeft tijdens haar leven zeven echtgenoten gehad, maar in de opstanding zal ze geen enkele echtgenoot hebben. Dat betekent dat huwelijken die op aarde zijn gesloten, in de eeuwigheid, in de opstanding, niet zullen voortduren. Het zal zijn zoals bij de engelen in de hemel, die niet trouwen, zei Hij.

Maar daar hield Hij niet op. Nadat Hij hun eigenlijke vraag heeft beantwoord, komt Hij bij hen terug met de Wet van Mozes, het enige deel van de Schrift dat ze wel erkennen, om aan te tonen dat zelfs die wet bewijst dat de leerstellingen van de Sadduceeën onjuist zijn. Hij zegt:

En wat betreft de doden, dat zij opgewekt zullen worden: hebt u niet gelezen in het boek van Mozes, hoe God in de doornstruik tot hem sprak: Ik ben de God van Abraham en de God van Izak en de God van Jakob?

MARKUS 12:26

Natuurlijk waren Abram, Izak en Jakob al lang dood voordat Mozes geboren werd en voordat hij God bij de brandende braamstruik ontmoette. Toch ontmoet hij God hier lang na de dood van Abraham, Izak en Jakob, en God zegt nog altijd:

Ik ben de God van deze mannen.

Jezus merkt op:

Hij is niet een God van doden, maar een God van levenden. U dwaalt dus erg.

MARKUS 12:27

Wat zegt Hij daarmee? Hij zegt dat het een gegeven is dat God niet de God van dode mensen is. Want als je zegt dat iemand jouw God is, betekent dat dat je Hem aanbidt. Dode mensen aanbidden niet als ze werkelijk dood zijn. Hij was de God Die Abraham, Izak en Jakob aanbaden toen ze leefden. Hij is ook de God Die ze aanbaden nadat ze heengegaan waren. In de tijd van Mozes:

Hij zei verder: Ik ben de God van uw vader, de God van Abraham, de God van Izak en de God van Jakob. En Mozes bedekte zijn gezicht, want hij was bevreesd God aan te kijken.

EXODUS 3:6

Hij is niet de God van de doden. De implicatie is dat zij leven. In een van de parallelle evangeliën staat zelfs:

Want voor Hem leven alle mensen, wat betekent dat iedereen die ooit heeft geleefd, zelfs nadat die mensen gestorven zijn, in zekere zin nog steeds voor God leeft.

21

Hoe de aartsvaders de opstanding bewijzen

Hoe dit de vraag over de opstanding beantwoordt, is enigszins betwistbaar. Want je zou kunnen redeneren: stel dat we aannemen dat Jezus zegt dat God in de tijd van Mozes, lang na de dood van Abraham, Izak en Jakob, zei dat zij ergens, in een bepaalde toestand, nog steeds leefden. Laten we zeggen dat hun geesten in Hades leefden, of iets dergelijks. Hoe bewijst dat de opstanding? Dat zou misschien bewijzen wat we het voortbestaan van de ziel na de dood zouden kunnen noemen. Maar zeggen dat de ziel na de dood ergens voortbestaat, is niet hetzelfde als de leer van de opstanding. De leer van de opstanding houdt in dat lichamen uit de dood opstaan, en dat is een andere leer. We moeten dus zien te begrijpen dat Jezus op de een of andere manier dacht dat dit argument dat Hij aanvoerde, inging op de dwalingen van de Sadduceeën.

Je kunt het onder andere als volgt opvatten: de Joden waren niet zoals de Grieken. De Grieken geloofden dat het lichaam een gevangenis was voor de geest of de ziel, dat de dood een welkome bevrijding uit het lichaam was en dat de ziel na de dood eeuwig voortleefde zonder door een lichaam gevangengehouden te worden. Maar de Joden hadden dat denkbeeld niet. Het idee van een ziel zonder lichaam was niet hun voorstelling van een aangenaam bestaan. Ze wilden in lichamen zijn en leven op een heel tastbare, voelbare aarde: een volmaakt paradijs, een Koninkrijk van de Messias. Hun hoop, althans voor degenen die in de opstanding geloofden, was om eeuwig te leven.

Maar als aangetoond kon worden dat Abram, Izak en Jakob ergens in geestelijke vorm nog steeds leefden, zou het duidelijk zijn dat dit niet was wat God voor altijd met hen voorhad. Aangezien Hij hen in leven heeft gehouden, moet Hij de bedoeling hebben

dat hun leven op een dag in de toekomst zijn bestemming krijgt in een opstanding. Dat is een omslachtige en ingewikkelde manier om Jezus' argument toe te passen. Het kan zijn dat Hij dit bedoelt, en zo heb ik het vaak horen uitleggen.

22

Opstanding, engelen en levende geesten

Maar ik denk dat het misschien dit is: het probleem van de Sadduceeën was niet alleen dat ze niet in de opstanding geloofden. Wanneer de andere evangeliën ons vertellen wat de Sadduceeën geloofden, wordt ons gezegd dat ze niet in de opstanding geloofden. Ze geloofden niet in engelen of geesten. Let eens op Zijn antwoorden. Wanneer mensen worden opgewekt, zijn ze als de engelen. Ze geloofden niet in engelen. Hij confronteert hen met alles waarin ze het mis hebben. Er is een opstanding, maar de mensen trouwen dan niet, omdat ze als de engelen zullen zijn. En jullie geloven ook niet in engelen, of wel soms?

Jullie geloven ook niet in geesten. Maar ook daarin hebben jullie het mis, want Abraham, Izak en Jakob leefden in de tijd van Mozes nog ergens. Het moeten hun geesten zijn geweest. Met andere woorden, de Sadduceeën hebben het in alles mis. Ze hebben het niet alleen mis wat de leer van de opstanding betreft, ze hebben het mis wat engelen betreft en ze hebben het mis wat het bestaan van geesten betreft. De opmerkingen die Hij over Abraham, Izak en Jakob maakt, zijn het begrijpelijkst als Hij hiermee zegt dat hun geesten nog steeds leven. Ze waren gestorven, maar ze leefden nog steeds op de een of andere plaats, in de een of andere vorm, toen God tot Mozes sprak en zei dat Hij nog steeds hun God is. Ik geloof dat Jezus impliceert dat ze nog steeds leven, dat wil zeggen: hun geesten leven nog. Maar jullie geloven ook niet in geesten. Dan lezen jullie Mozes niet erg zorgvuldig. Jullie letten niet op wat God bij de brandende braamstruik zei, als jullie denken dat er geen geesten bestaan. Als jullie je daarin vergissen, dan lijkt jullie hele leerstelsel onjuist te zijn.

Ik denk niet dat Zijn opmerking over wat er bij de brandende braamstruik gebeurde, daar specifiek staat ter ondersteuning van de leer van de opstanding. Volgens mij laat die eenvoudigweg alle manieren zien waarop de Sadduceeën de waarheid misten,

omdat ze de Schriften niet kenden en de kracht van God niet kenden. Ze hadden het mis over de opstanding, ze hadden het mis over engelen en ze hadden het mis over geesten.

Dit is de enige keer dat we lezen dat de Sadduceeën Jezus confronteerden. Het is de eerste en de laatste keer. Gewoonlijk waren het de Farizeeën die Hem confronteerden, maar bij deze gelegenheid deden de Sadduceeën dat, omdat Jezus het op dit specifieke punt van de opstanding toevallig met de Farizeeën eens was. Ze kwamen met hun favoriete vraag over dit onderwerp, naar ik aanneem hun favoriete argument, en Jezus haalde het vrij moeiteloos onderuit.

Natuurlijk kon Zijn antwoord alleen als bruikbaar worden beschouwd als je Hem erkent voor Wie Hij is: iemand die rechtstreeks namens God kon spreken en kon zeggen: ‘Wat niemand behalve Mij weet, is dat mensen in de opstanding niet trouwen. Dat zul je niet in de Bijbel vinden, maar dat hoeft ook niet. Ik zeg jullie op Mijn eigen gezag dat het waar is, als de Messias, als de Zoon van God.’ Jezus geeft hun een antwoord dat steekhoudend is en dat hun de mond snoert. Ze komen nooit meer bij Hem terug. Maar anderen doen dat wel. In de rest van dit hoofdstuk vindt er nog meer confrontatie plaats. Daar komen we op terug.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Markus 11:28
- Markus 12:1
- Markus 12:2-3
- Markus 12:4-6
- Markus 12:7-8
- Markus 12:9
- Mattheüs 21:40
- Mattheüs 21:41
- Mattheüs 21:43
- Jesaja 19:1

- Mattheüs 22:1-5
- Mattheüs 22:7
- Mattheüs 22:7-9
- Markus 12:10
- Psalmen 118:22-23
- Psalmen 127:1
- 2 Samuel 12:1-4
- Markus 12:12
- Markus 12:13
- Markus 12:14
- Johannes 4:19-20
- Markus 12:15
- Markus 12:16
- Markus 12:17
- Lukas 20:25
- Lukas 6:30
- Markus 12:18-19
- Markus 12:20-23
- Markus 12:24
- Markus 12:25
- Markus 12:26
- Markus 12:27
- Exodus 3:6

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.